

بچه‌ها امانت‌اند

گفت‌وگو با حیدرعلی جلیلی
معلم پیشکسوت اصفهانی

شهلا فهیمی

حیدرعلی جلیلی در سال ۱۳۲۵ در روستای اسفه، از توابع اصفهان، و در خانواده‌ای فرهنگی و روحانی به دنیا آمد. پدرش از شاگردان مرحوم سیدحسن مدرس در مدرسه عالی شهید مطهری (سپهسالار) بود. در سال ۱۳۴۴، پس از اخذ مدرک دیپلم وارد آموزش و پرورش و سپس معلم کلاس چندپایه روستایی شد. وی در حین تدریس در دبستان و دبیرستان‌های گوناگون، در سال ۱۳۵۲ موفق شد مدرک کارشناسی را در رشته ادبیات و زبان انگلیسی از دانشگاه اصفهان بگیرد. پس از آن چند سال در سمت مدیر مدرسه مشغول به خدمت بود تا اینکه در سال ۱۳۵۶ به سمت مسئول آموزش متوسطه ناحیه ۲ و از سال ۵۷ رئیس آموزش و پرورش شهرستان کوهپایه اصفهان شد. وی در سال ۱۳۶۰ مسئول آموزش ابتدایی و پیش‌دبستانی استان اصفهان شد و تا زمان بازنشستگی در همین سمت ماند. جلیلی پس از بازنشستگی نیز همچنان فعال و در خدمت آموزش و پرورش استان اصفهان است. تألیف چندعنوان کتاب، تأسیس کانون مستقل بازنشستگان و وظیفه‌بگیران آموزش و پرورش استان اصفهان و تأسیس خیریه‌ای مخصوص فرزندان یتیم فرهنگی استان، از مهم‌ترین اقدامات ایشان پس از بازنشستگی بوده است.

چگونه می‌توان معلمی ماندگار و فراموش‌نشده شد؟

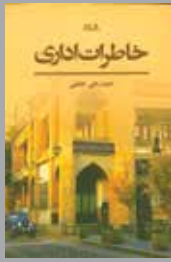
معلمی فراموش‌نشده‌ای است که فرهنگ معلمی داشته باشد، نظم و انضباط را سیره کار خود قرار دهد، به درس خود و رشته‌های نزدیک و مرتبط به آن تسلط کافی داشته باشد، ارزش معلمی خود را بداند، ارتباط و تعامل با مدیر، همکاران، دانش‌آموزان، و حتی آموزش و پرورش محل خدمتش داشته باشد، اهل مطالعه مستمر و علمش به‌روز باشد، در انتخاب آموزه‌ها دقت کند، از عبارات‌های مثبت، امیدوارکننده و سازنده استفاده کند و اجازه ندهد یأس و ناامیدی وارد کلاسش شود. دوست دارم یادی کنم از معلمان ماندگاری که افتخار آشنایی با آن‌ها را دارم. آقای حسن نیلفروشان با قریب به نود سال عمر، مدیر دبیرستان است. هرگاه دانش‌آموزی برای حل مسئله فیزیک به دفترش برود، کارهایش را کنار می‌گذارد و پاسخ سؤال او را می‌دهد. مرحوم اسدالله ذکری معلمی ماندگار است. زمانی برگه‌ای به او دادیم تا ساعت‌های همکاری خودش برای تدریس به بچه‌های یتیم را روی آن بنویسید. نوشت: در هر ساعتی، در

هر مکانی، برای هر دوره‌ای و برای هر مدتی آماده همکاری‌ام. مرحوم محمدحسن باقی جاوید است، زیرا همچون دوست دیرینه‌اش مرحوم جعفر شیخ‌الاسلام، تا روزهای آخر عمرش به مرکز تحقیقات معلمان اصفهان می‌آمد و مشکلات درسی معلمان قدیم و جدید را با خوش‌رویی و شوخ‌طبعی پاسخ می‌داد؛ کاری که هم‌اکنون آقای عباس دهکردی انجام می‌دهد.

استاد اسفندیار معتمدی ماندگار است. هر وقت برای هر کجای کشور دعوتش کنند تا برای معلمان صحبت کند، بدون عذر و بهانه و هیچ چشمداشتی می‌پذیرد.

شما جزو معلمان بودید که در کلاس‌ها و مدرسه خود از مجلات رشد زیاد بهره می‌بردید. در این باره نیز بفرمایید.

از حدود چهار سال قبل که مجلات رشد یکی یکی منتشر شدند، مشترک آن‌ها بودم و برخی را که با کارم مرتبط بود، مثل رشد معلم، رشد آموزش ابتدایی، رشد فناوری آموزشی و مجلات دانش‌آموزی را می‌خواندم و برخی دیگر را تورق می‌کردم. از سال

۷۷ هم که مدیر مدرسه شدم، این مجلات را برای معلمان و دانش‌آموزان تهیه می‌کردم و به‌رایگان در اختیار آنان می‌گذاشتم و آن‌ها را به خواندن تشویق می‌کردم. گاهی از محتوای مجلات مسابقه برگزار می‌کردم و هدایایی نیز به برندگان اهدا می‌کردم. همچنین، با انجمن مددکاری امام زمان (عج) اصفهان همکاری دارم. مجلات رشد را، با همکاری عزیزانی در اداره آموزش و پرورش، برای بچه‌های تحت پوشش این انجمن تهیه می‌کنم.

مجلات رشد چراغی هستند روشن و راهنما و بسیار مفید و ارزنده، ولی هرکس به اندازه علاقه و همت خود از آن‌ها بهره می‌برد. هرچند که توزیع آن‌ها در سال‌های اخیر قدری نامنظم شده است و به‌موقع به دست بچه‌ها نمی‌رسند.

در حال حاضر به چه کارهایی مشغول هستید؟

در حال حاضر با «کانون بازنشستگان آموزش و پرورش» و «انجمن علمی معلمان دوره ابتدایی» که مؤسس هر دو خودم بوده‌ام، همکاری دارم. همچنین، مسئولیت اداره آموزش دوره ابتدایی انجمن مددکاری امام زمان (عج) اصفهان را برعهده دارم. انجمن مددکاری امام زمان (عج) که ۵۲ سال قبل در اصفهان تأسیس شد، یکی از بزرگ‌ترین خیریه‌های کشور است و قریب به ۲۰۰۰ خانواده را تحت پوشش دارد. هدف این انجمن رسیدگی به امور رفاهی، دینی، فرهنگی، اخلاقی، تربیتی و علمی فرزندان بی‌سرپرست ساکن اصفهان است. در حال حاضر انجمن ۳۴۹ دانشجو و حدود ۱۵۲۰ نفر دانش‌آموز را تحت پوشش دارد. به لطف خداوند ۲۸ سال است که مستقیم و غیرمستقیم با این انجمن همکاری فرهنگی دارم.

به معلمان که به‌تازگی وارد جرگه معلمی شده‌اند چه توصیه‌ای دارید؟

در این خصوص حرف بسیار دارم. همیشه در انجمن علمی نیز این توصیه‌ها را به معلمان می‌کنم. همکاران عزیز همیشه تدریس خود را با نام خدا شروع کنید. در کلاس که بسته می‌شود، شمایید و خدا و بچه‌هایی که امانت مردم‌اند. اول سال تحصیلی با والدین دانش‌آموزان جلسه بگذارید و با آن‌ها صحبت کنید. به حرف‌های آن‌ها گوش کنید تا شما را محرم خود بدانند. رفتاری‌هایتان را پشت در کلاس بگذارید و داخل شوید. سعی کنید اسامی بچه‌ها را در همان جلسات اول یاد بگیرید. همیشه با مطالعه وارد کلاس شوید تا از دانش‌آموزان عقب نمانید. پرسیدن این ساعت چه داریم و کجای کتاب بودیم، برازنده معلم نیست. رعایت دانش‌آموزان کم‌توان را بکنید. شروع خوبی در کلاس داشته باشید. از اول انار ترش به پیشانی مخاطب نزنید. تبعیض قائل شدن بین بچه‌ها کشنده است. اخراج دانش‌آموز از کلاس خطرناک و نشان‌دهنده ضعف شماس است. در آموزش از ضرب‌المثل، قصه کوتاه و شعر مناسب استفاده کنید. به بچه‌ها اعتماد کنید. گناهان کوچک آنان را نادیده بگیرید. وفای به عهد بسیار مهم است. تفاوت‌های فردی را در نظر بگیرید. در یک جمله، تنبیه را خط بزیند و تشویق را جایگزین کنید.

در اولین ماه‌هایی که مسئولیت آموزش ابتدایی استان اصفهان را به عهده گرفتم (سال ۱۳۶۰) گروهی تشکیل دادم به نام «گروه تحقیق و برنامه‌ریزی آموزش ابتدایی استان اصفهان» که تا بازنشستگی من ادامه پیدا کرد. اعضای این گروه معلمان برتر استان اصفهان، مدیران کل و معاونان، مسئولان آموزش ابتدایی شهرستان‌ها و آموزش ابتدایی وقت وزارت آموزش و پرورش بودند. افرادی نیز در این ۱۷ سال به صورت افتخاری در این جلسات شرکت می‌کردند؛ بدون هیچ حق‌الزحمه‌ای. اگر از این عزیزان یادی نکنم، کمال حق ناشناسی است. **بزرگمهر افتخار، مرحوم رضا جعفری هرنندی، ناصر حاجیان، اصغر حسینیور، مرحوم صغری خلیلیان بیدآبادی، مرحوم مرتضی ریسماچیان، عباس ضیایی، مرحوم سیدعلی طباطبایی، سید رحیم مدنیان، عباسعلی کاظمی و یوسفعلی نیکبخت.**

تألیفات این گروه، که حدود بیست عنوان هستند، به وزارت آموزش و پرورش و از آنجا به اداره‌های کل استان‌ها ارسال می‌شدند. عنوان‌های برخی از این تألیفات عبارت‌اند از:

- چگونگی تعیین تکلیف در دبستان (که معاون وقت وزارت آموزش و پرورش آن را کتاب سال آموزش و پرورش نامید)؛

- طرح درس؛

- املا در دبستان؛

- انشا در دبستان؛

- طرح تشویق دانش‌آموزان؛

- ارزشیابی از سؤالات امتحانی؛

- راهبردهای آموزشی؛

- نتایج حاصل از طرح فراگیری و فرادهای آموزشی؛

- نتایج حاصله از طرح ارزشیابی از فعالیت‌های آموزشی معلمان راهنما؛

- خلاصه مقالات سمپوزیوم «تقش آموزش ابتدایی و جایگاه مطلوب آن در جامعه»؛

- مجموعه مقالات «اولین سمپوزیوم نقش آموزشی ابتدایی و جایگاه مطلوب آن در جامعه»؛

کتاب‌هایی هم خودم نوشته‌ام که عبارت‌اند از:

- از جمعه تا جمعه؛

- خاطرات دبستانی حیدرعلی جلیلی؛

- خاطرات اداری حیدر علی جلیلی (که خاطرات پنجاه سال

آموزش و پرورش استان اصفهان است)؛

- کتاب تازه‌ها.

کتاب‌هایی نیز در دست تألیف دارم.